КЊИГА ПРЕДМЕТА НА СТУДИЈСКОМ ПРОГРАМУ ДОКТОРСКИХ СТУДИЈА - СПЕЦИЈАЛНА ЕДУКАЦИЈА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА ОСОБА СА ТЕШКОЋАМА У РАЗВОЈУ

Назив предмета: Методе квантитативних и квалитативних истраживања

Наставник или наставници: Милачић-Видојевић Р. Ивона, Стојковић Б. Ирена, Димоски М. Сања

Статус предмета: Обавезни предмет

Број ЕСПБ: 20

Услов: нема

Циљ предмета

Предмет има за циљ да студентима пружи теоријска знања која су неопходна за разумевање вишеструких могућности научног приступа истраживачким проблемима у области специјалне едукације и рехабилитације, као и практична знања и вештинекоје су неопходнеза адекватну методолошку поставку квантитативно оријентисаних емпиријских истраживања, њихово спровођење и статистичку анализу и моделовање прикупљених података.

Исход предмета

Након савладаног градива из овог предмета, студенти су оспособљени да разумеју различитост поставки конкурентних методолошких парадигми, као и да примене стандарде доминантног позитивистичког приступа, проучавају емпиријске феномене код којих је могуће применити различите врсте мерења, самостално креирају дизајн истраживања, конструишу и адаптирају инструменте, прикупе податке, да изводе основне и напредне статистичке поступке и тумаче резултате добијене њиховом применом.

Садржај предмета

Теоријска настава

Предмет садржи следећа поглавља: (1) Методолошки плурализам: квантитативно и квалитативно, номотетско и идиографско, експериментално и диференцијално;(2) Основни методолошки појмови: варијабла, податак, ниво мерења, контрола, дизајн; (3) Технике за прикупљање података (4) Узорковање: репрезентативност и адекватност; (5) Дескриптивна статистика: претпоставке, поступци, домети и ограничења; (6) Инференцијална статистика: оцењивање параметара и тестирање статистичких хипотеза; (7) Основни статистички тестови: хи-квадрат, т-тест, анализа варијансе и регресиона анализа; (8) Модерација и медијација; (9) Мултиваријациона анализа: факторска, каноничка корелациона и каноничка дискриминациона анализа; (10) Статистичко моделовање; (11) Величина ефекта; (12) Анализа података за једног испитаника.

Практична настава – студијски истраживачки рад

Практична примена квалитативних и квантитативних метода анализе података

Препоручена литература

1. Merthens, D., & Laughlin, J. (2004). *Research and evaluation methods in special education*. Thousand Ouks, CA: Corwin Press.
2. Mejovšek, M. (2003). *Metode znanstvenog istraživanja u društvenim i humanističkim znanostima*. Zagreb: Naklada Slap.
3. Теовановић, П. (2009). Нови методолошки модели у специјалној едукацији. *Специјална едукација и рехабилитација, 1-2*, 69-85.
4. Теовановић, П. (2013). Модели латентног раста у лонгитудиналним истраживањима. *Примењена психологија, 6*(3), 231-248.
5. Тодоровић, Д. (2008). *Методологија психолошких истраживања*. Београд: ЦПП.
6. Cohen, J. (1992). A power primer. *Psychological bulletin, 112*(1), 155-159.
7. Baron, R., & Kenny, D. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of personality and social psychology, 51*(6), 1173-1182.
8. Kazdin, A. (1978). Methodological and Interpretive Problems of Single-Case Experimental Designs. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 46*, 629–642.

Број часова активне наставе	Теоријска настава: 2	Практична настава: 5

Методе извођења наставе

Предавања, менторски рад, дискусија

Оцена знања (максимални број поена 100)

Активност у току предавања – 10 поена; практична настава – 30 поена; писмени испит – 30 поена; усмени испит – 30 поена.

Назив предмета: Морални развој		
Наставник или наставници: Стојковић Б. Ирена		
Статус предмета: Изборни предмет		
Број ЕСПБ: 20		
Услов: нема		
Циљ предмета Стицање увида у теоријске приступе развоју морала и разумевање моралног развоја особа без ометености и особа са тешкоћама у менталном развоју.		
Исход предмета Познавање теоријских приступа моралном развоју, карактеристика моралног развоја и функционисања особа без ометености и особености моралног развоја и моралног функционисања особа са тешкоћама у менталном развоју, познавање различитих методолошких проступа емпиријском проучавању моралног развоја код особа без ометености и код особа са тешкоћама у менталном развоју.		
Садржај предмета *Теоријска настава* . Морални развој: когнитивни и емоционални чиниоци и чиниоци социјалне интеракције; Преглед класичних и савремених теоријских приступа моралном развоју; 2. Когнитивно-развојни приступ моралном развоју: Теорије Жана Пијажеа и Лоренса Колберга; 3. Когнитивно-развојни приступ моралном развоју: Теорија просоцијалног резоновања Ненси Ајзенберг; 4. Теорије социјалног учења и морални развој: учење путем поткрепљења и учење по моделу; 5. Теорија социјалних домена Елиота Туриела; 6. Улога емоција у моралном развоју и функционисању: Теорија Мартина Хофмана; 7. Дечје схватање и изражавање моралних емоција; 8. Морал, агресивност и делинквенција: Социјално-когнитивно становиште; 9. Методолошки приступи истраживању моралног развоја особа са тешкоћама у менталном развоју: експериментални приступ; 10. Методолошки приступи истраживању моралног развоја особа са тешкоћама у менталном развоју: технике прикупљања података; 11. Морални развој особа са тешкоћама у менталном развоју са становишта когнитивно-развојног приступа; 12. Морални развој особа са тешкоћама у менталном развоју са становишта теорија социјалног учења; 13. Развој моралних емоција код особа са тешкоћама у менталном развоју; 14. Подстицање моралног развоја деце без ометености и деце са тешкоћама у менталном развоју; 15. Подстицање моралног развоја одраслих особа без ометености и одраслих особа са тешкоћама у менталном развоју. *Практична настава - Студијски истраживачки рад* Анализа литературе, израда пројекта емпиријског истраживања у области развоја морала.		
Препоручена литература 1. Миочиновић, Љ. (2004). *Морални развој и морално васпитање: Когнитивно-развојно схватање.* Београд: Институт за педагошка истраживања; 2. Хофман, Л. М. (2003). *Емпатија и морални развој: Значај за бригу и правду.* Београд: Дерета.; 3. Langdon, P. E., Clare, I. C. H., & Murphy, G.H. (2010). Developing an understanding of the literature pertaining to the moral development of people with intellectual disabilities. *Developmental Review*, 30, 273-293.; 4. .Миочиновић, Љ. (1988). Когнитивни и афективни чиниоци у моралном развоју. Београд: Просвета.; 5. Killen, M., & Smetana, J.G. (Eds.) (2006). Handbook of moral development. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 3	Практична настава: 10
Методе извођења наставе Предавања, менторски рад, дискусија		
Оцена знања (максимални број поена 100) Активност у току предавања – 10 поена; практична настава – 30 поена; писмени испит – 30 поена; усмени испит – 30 поена.		

Назив предмета: Основе неурологије понашања

Наставник или наставници: Драган М. Павловић, Дијана П. Лазић-Симић

Статус предмета: изборни

Број ЕСПБ:20

Услов: нема

Циљ предмета

Разумевање односа мождaних структура и понашања, нормални облици понашања и њихове структурне и бихемијске основе, поремећаји понашања у болестима у типичним ентитетима, која доводе до трајног или привременог хендикепа и захтевају специјални едукативни третман и рехабилитацију.

Исход предмета

Студенти су оспособљени да препознају најчешће облике понашања код здравих особа и знају њихов анатомо/биохемијски супстрат, да препознају измењене облике понашања и неуролошке болести и стања који доводе до измена понашања, и изазивају трајни или привремени хендикеп који захтева специјални едукативни третман и рехабилитацију.

Садржај предмета

Теоријска настава

1. Развој мозга и организација нервног система, латерализација хемисфера
2. Неуротрансмитери, хормони и понашање
3. Пажња, свест, чула и перцепција, илузије, халуцинације, агнозије
4. Контрола покрета, апраксије, дечија церебрална парализа, екстрапирамидни поремећаји деце и одраслих, хередитарне болести
5. Памћење и учење, амнезије, конфабулације
6. Говор, усмени и писани, развојни и стечени поремећаји говора
7. Мишљење и егзекутивне функције, поремећаји мишљења, цингуларна кора
8. Емоције, мотивација и лимбичи систем, систем доношења одлука
9. Схизофренија и друге психозе, мождани механизми
10. Депресија и анксиозни поремећаји, мождани механизми
11. Аутизам, интелектуална ометеност и поремећаји понашања код деце, мождани механизми
12. Епилепсија, тумори мозга, цереброваскулне болести - измене неурокогниције и социјалне когниције
13. Благи когнитивни поремећаји и деменције одраслих, Хелеров синдром код деце, фокални испади виших кортикалних функција
14. Мождана траума, запаљенске и инфективне болести мозга, неуродегенеративне болести и поремећаји когниције, понашања и емоција код деце и одраслих
15. Неуробихевиорална процена, неуропсихолошка дијагностика

Препоручена литература

1. Павловић ДМ. Неуропсихологија, бихевиорална неурологија и неуропсихијатрија. Београд: Орион Арт, 2012. ISBN 978-86-83305-75-9 752 стране (одабрана поглавља).
2. Павловић ДМ. Неурологија. (званични уџбеник Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију). Београд: Орион Арт, 2012. ISBN 978-86-83305-64-3 261 страна.

Број часова активне наставе	Теоријска настава: 3	Практична настава: 10

Методе извођења наставе

класични едукативни метод уз коришћење видео презентација и активно укључивање студената у рад

Оцена знања (максимални број поена 100)

Активност у току предавања - 5 поена, практична настава - 5 поена, колоквијум - 30 поена, писмени испит - 40 поена, усмени испит - 20 поена.

Начин провере знања могу бити различити (писмени испити, усмени испт, презентација пројекта, семинари итд.....

Назив предмета: Тежи облици интелектуалне ометености

Наставник или наставници: Каљача С. Светлана

Статус предмета: Изборни предмет

Број ЕСПБ: 20

Услов: нема

Циљ предметаЦиљ предмета је стицање знања из области категоризације особа с тежим облицима интелектуалне ометености; клиничких карактеристика особа с тежим облицима интелектуалне ометености; адаптивних развојних потенцијала; синдром-специфичних хомологија и рехабилитационе праксе засноване на валидним стратегијама унапређења квалитета живота ових особа.

Исход предмета

Студенти ће се оспособити да критички анализирају научне и стручне радове из ове области, упознаће се са различитим програмима интервенција стимулисања развоја адаптивних способности и усвојиће вештину адекватног избора и примене инструмената за процену тих способности код особа с тежим облицима интелектуалне ометености, као и инструмената за процену ефикасности примењених третмана.

Садржај предмета

Компаративна анализа класификационих система интелектуалне ометености; Карактеристике развоја особа са тежим облицима интелектуалне ометености (клиничке слике, придружени поремећаји, синдромска стања); Развојна трајекторија компетенција у области адаптивних способности особа с тежим облицима интелектуалне ометености; Програми интервенција унапређења адаптивних вештина за особе с тежим облицима интелектуалне ометености; Процес и ефекти деинституционализације за особе са тежим облицима интелектуалне ометености/ тешкоћа у интелектуалном развоју.

Практична настава - Студијски истраживачки рад

Научно-истраживачки рад везан за процену развојних способности особа с тежим облицима интелектуалне ометености/ тешкоћа у интелектуалном развоју, процена ефикасности третмана или аналитичка студија проблема из праксе (по избору).

Препоручена литература

1. Carter, E. W., Brock, M. E., & Trainor, A. A. (2014). Transition assessment and planning for youth with severe intellectual and developmental disabilities. *The Journal of Special Education*, *47*(4), 245-255.
2. Emerson, E., Hatton, C., Thompson, T., Parmenter, T. (2004). International handbook of applied research in intellectual disability. John Wiley & Sons (p. 656). ISBN 9780470020807.
3. Foreman, P., Arthur-Kelly, M., Pascoe, S. (2007). The impact of partner training on the communicative involvement of students with multiple and severe disability in special schools. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, *32*(4), 233-247.
4. Hamelin, J.P., Frijeters, J., Griffiths, D., Condillac, R., Owen, F. (2011). Meta-analysis of deinstitutionalisation adaptive behaviour outcomes: Research and clinical implications. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, *36*(1), 61-72.
5. Hauser, M. J., Olson, E., & Drogin, E. Y. (2014). Psychiatric disorders in people with intellectual disability (intellectual developmental disorder): forensic aspects. *Curr Opin Psychiatry*, *27*, 000-000.
6. Krahn, G. L., Hammond, L.,Turner, A. (2006). A Cascade of Disparities: Health and Health Care Access for People with Intellectual Disabilities. *Mental Retardation and Developmental Disabilities Research Reviews*, *12*(1),70-82.
7. Mayton, M. R., Carter, S. L., & Wheeler, J. J. (2014). Intrusiveness of behavioral treatments for adults with intellectual disability. *Research in developmental disabilities*, *35*(1), 54-61.
8. McNellis, C. A., & Harris, T. (2014). Residential Treatment of Serious Behavioral Disturbance in Autism Spectrum Disorder and Intellectual Disability. *Child and adolescent psychiatric clinics of North America*, *23*(1), 111-124.
9. Mirenda, P. (2014). Revisiting the Mosaic of Supports Required for Including People with Severe Intellectual or Developmental Disabilities in their Communities. *Augmentative and Alternative Communication*, (0), 1-9.
10. Roberts, J.E., Chapman, R.S., Warren, S.F. (2008). Speech & Language Development & Intervention in Down Syndrome & Fragile X Syndrome. Section II (pp. 77-117). Baltimore: Paul H. Brookers Publishing Co.
11. Ayres, K. M., Mechling, L., Sansosti, F. (2013). The use of mobile technologies to assist with life skills/independence of students with moderate/severe intellectual disability and/or autism spectrum disorders: considerations for the future of school psychology. *Psychology in the Schools*, *50*(3), 259-271.
12. Belva, B. C., Matson, J. L., Sipes, M., Bamburg, J. W. (2012). An examination of specific communication deficits in adults with profound intellectual disabilities. *Research in Developmental Disabilities*, *33*(2), 525-539.

Број часова активне наставе	Теоријска настава: 3	Практична настава: 10

Методе извођења наставе: Предавања, демонстрације, консултације

Оцена знања (максимални број поена 100)

Семинар – 10 поена; презентација пројекта – 25 поена; усмени испит – 55 поена.

Назив предмета: Развојне и функционалне специфичности особа са тешкоћама у интелектуалном развоју		
Наставник или наставници: Мићешић-Петровић С. Драгана		
Статус предмета: Изборни предмет		
Број ЕСПБ: 20		
Услов: нема		
Циљ предмета Упознавање и оспособљавање студената докторских студија са специфичностима развоја и третмана као и упознавање савремених метода и поступака у раду са особама са тешкоћама у ИР, са циљем адекватне примене и процене ефеката у практичне и истраживачке сврхе.		
Исход предмета Оспособљеност за дијагностику, третман и самосталност изналажења модела организације и детекције развојних специфичности и карактеристика. Студенти ће бити у стању да примењују савремене методе и поступке у раду с особама са тешкоћама у интелектуалном разоју (ИР). Студенти ће познавати резултате истраживања истраживања ефикасности метода и поступака.		
Садржај предмета *Теоријска настава* Игра детета са тешкоћама у ИР, Просторно-временска концепција особа са тешкоћама у ИР, Социјално-емоционални развој и понашање особа са тешкоћама у ИР, Ментална обољења лица са тешкоћама у ИР, Билингвизам и интелектуална ометеност, Синдром професионалног сагоревања у раду са особама са тешкоћама у ИР, практичне импликације теоријских концепата *Практична настава - Студијски истраживачки рад* Дијагностика, едукација и третман лакше менталне ометености		
Препоручена литература Мићешић-Петровић, Д., Жигић, В. (2009). *Лака интелектуална ометеност – развојне и функционалне специфичности*. Београд: ФАСПЕР, ЦИДД, 215 стр. ISBN 978-86-80113-77-7		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 3	Практична настава: 10
Методе извођења наставе Предавања, интерактивна настава, презентација пројеката, мултимедија, самостални задаци,		
Оцена знања (максимални број поена 100) Активност у току предавања – 10 поена; практична настава – 10 поена; семинар – 30 поена; усмени испит – 50 поена.		

Назив предмета: Истраживања у инклузивној едукацији

Наставник или наставници: Бројчин Б. Бранислав

Статус предмета: Изборни предмет

Број ЕСПБ: 20

Услов: нема

Циљ предмета

Циљ предмета је да студенти стекну детаљан увид у теоријска полазишта, главне истраживачке проблеме, методолошке приступе и дизајн истраживања у области инклузивне едукације, као и у њихова ограничења.

Исход предмета

Студенти ће бити способни за самосталан и тимски истраживачки рад у области инклузивне едукације.

Садржај предмета

Теоријска настава

Недоумице у области инклузивног образовања. Етички аспекти инклузивног образовања. Култура ометености. Тешкоће при истраживању инклузивног образовања. Испитивање ставова према особама с ометеношћу. Испитивање ставова према инклузивном образовању. Испитивање ефеката програма за унапређивање ставова према инклузивном образовању. Испитивање ефеката програма за унапређивање ставова особама с ометеношћу. Коришћење социометријских техника за испитиваање социјалног статуса деце у инклзивном образовању. Испитивање социјалних исхода инклузивног образовања. Испитивање инклузивности школе. Испитивање академских исхода инклузивног образовања. Испитивање ефеката наставних приступа, метода и облика рада у инклузивном образовању. Испитивање ефеката додатне образовне подршке и прилагођавања курикулума и наставе. Испитивање самоефикасности наставника у погледу инклузивне праксе. Испитивање успешности програма обуке наставника за рад у инклузивном окружењу.

Практична настава - Студијски истраживачки рад

У складу с интересовањима у оквиру области инлзивне едукације, студенти ће формулисати проблеме, методолошки дизајанирати и спроводити истраживање.

Препоручена литература

1) Бројчин, Б. (2007). Утицај инклузивног и ексклузивног образовања на социјално понашање деце с менталном ретардацијом. У З. Матејић-Ђуричић (ур.), *Нове тенденције у специјалној едукацији и рехабилитацији* (287–313). Београд: ЦИДД. ISBN 978-86-80113-67-8. 2) Бројчин, Б. (2008). Ставови деце типичног развоја према вршњацима с интелектуалном ометеношћу. У З. Матејић-Ђуричић (ур.), *У сусрет инклузији – дилеме у теорији и пракси* (251–266). Београд: ЦИДД. ISBN 978-86-80113-71-5. 3) Carter, E. W., Hughes, C., Guth, C. B., and Copeland, S. R. (2005). Factors influencing social interaction among high school students with intellectual disabilities and their general education peers. *American Journal on Mental Retardation, 110* (5), 366–377. 4) Carter, E. W. & Hughes, C. (2005). Increasing Social Interaction Among Adolescents with Intellectual Disabilities and Their General Education Peers: Effective Interventions. *Research & Practice for Persons with Severe Disabilities 30* (4), 179–193. 5) De Boer, A., Pijl, S. J., and Minnaert, A. (2010). Attitudes of parents towards inclusive education: a review of the literature. *European Journal of Special Needs Education, 25* (2), 165–181. 6) De Boer, A., Pijl, S. J., and Minnaert, A. (2011). Regular primary school attitudes towards inclusive education: A review of the literature. *International Journal of Inclusive Education, 15* (3), 331–353. 7) Farrell, P. (2000): The impact of research on developments in inclusive education, *International Journal of Inclusive Education* 4(2), 153−162. 8)Frederickson, N. L. & Furnham, A. F. (1998). Use of sociometric techniques to access the social status of mainstreamed children with learning difficulties. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs 124* (4), 381–433. 9) Gafoor, A., and Asaraf, M. (2009). *Inclusive Education: Does the Regular Teacher Education Programme Make Difference in Knowledge and Attitudes?* The International Conference on Education, Research and Innovation for Inclusive Societies, March 19–21, Kuppam, Andhra Pradesh, India. 10) Hall, J. P. (2002). Narrowing the breach: Can disability culture and full educational inclusion be reconciled? *Journal of Disability Policy Studies, 13* (3), 144–152. 11) Kavale, K. A., & Mostert, M. P. (2003). River of Ideology, Islands of Evidence. *Exceptionality 11* (4), 191–208. 12) Lindsay, G. (2007). Annual review: Educational psychology and the effectiveness of inclusive education/mainstreaming. *British Journal of Educational Psychology, 77* (1), 1–24. 13) Ruijs, N. M., and Peetsma, T. T. D. (2009). Effects of inclusion on students with and without special educational needs reviewed. *Educational Research Review, 4* (2), 67–79. 14) Sharma , U., Loreman, T, & Forlin, C. (2012). Measuring teacher efficacy to implement inclusive practices. *Journal of Research in Special Educational Needs 12* (1), 12–21. 15) Thomas, G. (1997). Inclusive schools for an inclusive society. *British Journal of Special Education, 24* (3), 251–263.

Број часова активне наставе	Теоријска настава: 3	Практична настава: 10

Методе извођења наставе: Предавања, самостални задаци, мултимедија, интерактивна настава.

Оцена знања (максимални број поена 100)

Студијски истраживачки рад – 40 поена; колоквијум – 20 поена; усмени испит – 40 поена.

Назив предмета: Поремећаји аутистичког спектра

Наставник или наставници: Глумбић П. Ненад, Милачић-Видојевић Р. Ивона

Статус предмета: Изборни предмет

Број ЕСПБ: 20

Услов: нема

Циљ предмета

Циљ предмета је темељно упознавање студената са експланаторним теоријама аутизма и техникама научно-истраживачког рада у области поремећаја аутистичког спектра.

Исход предмета

Студент ће бити способан да критички процењује валидност експерименталних истраживања и мета-аналитичких студија у области аутизма; да самостално осмишљава, планира и реализује истраживања на узорцима особа са аутистичким спектром поремећаја, као и да обрађује добијене податке и да их адекватно интерпретира. Студент ће моћи да примењује највише етичке стандарде у области истраживачког рада са вулнерабилним друштвеним групама.

Садржај предмета

Теоријска настава

Психометријски инструменти за процену аутизма. Бихејвиорални модели аутизма. Био-психо-социјални модели аутизма. Когнитивне теорије аутизма. Фацијална рекогниција. Епидемиолошке студије аутизма. Психосоцијалне интервенције базиране на доказима. Етички принципи реализације третмана. Специфични програми рада са одраслим и остарелим особама са аутизмом. Квалитет живота особа са аутизмом. Коморбидна психијатријска стања. Аутомутилација. Ефективне стратегије сарадње са родитељима. Ефективне стратегије тренинга професионалаца за рад са особама са аутизмом. Акциона истраживања аутистичког спектра.

Практична настава – Студијски истраживачки рад

Епидемиолошких студија, казуистика, акционо истраживање, експериментална и квазиекспериментална студија и (или) припрема прегледног чланка у области поремећаја аутистичког спектра.

Препоручена литература

1. Brunsdon, V. E., & Happé, F. (2014). Exploring the ‘fractionation’ of autism at the cognitive level. *Autism, 18* (1), 17-30.
2. Milačić-Vidojević, I., Gligorović, M., & Dragojević, N. (2014). Tendency towards stigmatization of families of a person with autistic spectrum disorders. *International Journal of Social Psychiatry, 60* (1), 63-70.
3. Tobin, M. C., Drager, K. D., & Richardson, L. F. (2014). A systematic review of social participation for adults with autism spectrum disorders: Support, social functioning, and quality of life. *Research in Autism Spectrum Disorders, 8* (3), 214-229.
4. Volkmar, F. R., Paul, R., Rogers, S. J., Pelphrey, K. (2014). Handbook of autism and pervasive developmental disorders: diagnosis, development and brain mechanisms. Wiley. (ISBN 978-1118107027).
5. Глумбић, Н., Ђорђевић, М., Бројчин, Б (2013). Кооперативно подучавање ученика са аутизмом. *Београдска дефектолошка школа, 19* (3), стр. 477-483.
6. Matson, J. L., Sturmey, P. (2013). International handbook of autism and pervasive developmental disorders. Springer: New York. (ISBN 978-1461429135).

Број часова активне наставе	Теоријска настава: 3	Практична настава: 10

Методе извођења наставе

Предавања, демонстрације, консултације

Оцена знања (максимални број поена 100)

Колоквијум – 20 поена; семинар – 20 поена; израда прегледног чланка – 10 поена; усмени испит – 50 поена.

Назив предмета: Креативно учење код особа са тешкоћама у менталном развоју

Наставник или наставници: Јапунџа-Милисављевић М. Мирјана

Статус предмета: Изборни предмет

Број ЕСПБ: 20

Услов: нема

Циљ предмета

Циљ предмета је да се студенти упознају са теоријским и практичним значајем коришћења потенцијала креативности у едукацији деце и ученика са тешкоћама у менталном развоју.

Исход предмета

Исход предмета је да се студенти оспособе за процену креативног потенцијала деце и ученика са тешкоћама у менталном развоју на основу које ће конципирати креативне активности које ће подстицати способност креативног учења, креативног мишљења и креативног решавања проблема.

Садржај предмета

Теоријска настава

Дефиниција креативности; Схватање креативности у оквиру различитих научних дисциплина; Критеријуми креативности и креативно понашање; Значај конвергентног и дивергентног мишљења за развој креативности; Способности креативног учења, мишљења и решавања проблема; Компоненте стваралачког мишљења; Флексибилне и активне стратегије учења; Educare програм; Метод креативне стимулације; Дивергентне игре (вербалне, визуелне, просторне); Улога едукатора у процесу креативног учења; Процена креативности; Имплицинтне теорије стваралаштва код деце предшколског узраста; Креативност у активностима ученика са тешкоћама у менталном развоју; Развијање креативности у настави код ученика са тешкоћама у менталном развоју.

Практична настава – Студијски истраживачки рад

Обухвата практичну примену наставних садржаја обрађених у току теоријске наставе.

Препоручена литература

1. Almeida, L., Prieto, L., Ferrando, M., Oliveira, E., &Ferrandiz, C. (2008). Torrance Test of Creative Thinking: The question of itsconstruct validity. *Thinking Skills and Creativity. 3*, 53-58.
2. Beghetto, R.A., & Kaufman, J.C. (2007). Toward a broader conception of creativity: A casefor 'mini-c' creativity. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts. 1*(2), 13–79.
3. Гагић, С, Јапунџа-Милисављевић, М., Ђурић-Здравковић, А (2013). Музика и разговор као подстицај креативног изражавања код деце с лаком интелектуалном ометеношћу. *Београдска дефектолошка школа. 19* (3), 469-476.
4. Гагић, С., Јапунџа-Милисављевић, М. (2013). Значај подстицања ликовног изражавања код деце с ЛИО за испољавање креативних способности, *Педагогија. 68* (3), 432-440.
5. Feldhusen, J. (2002). Creativity: the knowledge base and children. *High Ability Studies. 13* (2), 179-183.
6. Glăveanu, V. (2011). Children and creativity: A most (un)likely pair? *Thinking skills andcreativity.6*(2), 122–131.
7. Hun Ping, Cheunn, R., & Hung Leung, C. (2013). Preschool Teachers' Beliefs of Creative Pedagogy: Important for Fostering Creativity. *Creativity Research Journal. 24* (4), 397-407. DOI 10.1080/10400419.2013.843334
8. Jyrki, R., Hui-Chun, L., Li-Chen, W., Inkeri, R., Teemu, N., & Sanna, M. (2014). Children's creativity in day care. *Early Child Development and Care. 184* (4), 617-632. DOI: 10.1080/03004430.2013.806495
9. Kampylis, P., Berki, E., Saariluoma, P. (2009). In-service and prospective teachers' conceptions of creativity. *Thinking Skills and Creativity. 4*, 15-29.
10. Kim, K.H. (2006). Can we trust creativity tests: a review of the Torrance tests of CreativeThinking (TTCT).*Creativity Research Journal.18* (1), 3-14.
11. Murdock, M. (2003). The Effects of Teaching Programmes Intended to Stimulate Creativity: A disciplinary view. *Scandinavian Journal of Educational Research, 47* (3), 339-357. DOI 10.1080/00313830308597
12. Urban, K. (2004). Assessing Creativity: The Test for Creative Thinking - Drawing Production (TCT-DP) The Concept, Application, Evaluation, and International Studies. *Psychology Science. 46* (3), 387 – 397.

Број часова активне наставе	Теоријска настава: 3	Практична настава: 10

Методе извођења наставе

Предавања, самостални задаци, демонстрације, мултимедија, интерактивна настава.

Оцена знања (максимални број поена 100)

Активност у току предавања – 5 поена; практична настава – 20 поена; семинар – 20 поена; усмени испит – 55 поена.

Назив предмета: Поремећај прагматске компетенције

Наставник или наставници: Глумбић П. Ненад, Бројчин Б. Бранислав, Жунић-Павловић П. Весна, Крстић С. Надежда

Статус предмета: Изборни предмет

Број ЕСПБ: 20

Услов: нема

Циљ предмета

Циљ предмета је темељно упознавање студената са круцијалним појмовима когнитивне прагматике и техникама научно-истраживачког рада у области прагматског развоја и поремећаја прагматске компетенције.

Исход предмета

Студент ће бити способан да критички процењује валидност експерименталних истраживања и мета-аналитичких студија у области прагматике; да самостално осмишљава, планира и реализује истраживања у области прагматске компетенције и да на адекватан начин интерпретира добијене резултате. Такође ће моћи да процени ефикасност програма интервенције у домену прагматског функционисања.

Садржај предмета

Теоријска настава

Когнитивна прагматика. Лингвистичка и екстралингвистичка комуникација. Нестандардна комуникација. Развој прагматских способности. Поремећај прагматике као клинички ентитет. Системи процене прагматске компетенције. Прагматски дефицити код особа са аутизмом. Прагматска компетенција особа са специфичним поремећајем језика. Прагматски дефицити код особа оштећеног слуха. Пргаматски дефицити код особа оштећеног вида. Прагматски дефицит код особа са интелектуалном ометеношћу. Синдромске специфичности у области прагматског функционисања. Поремећај прагматике код деце са ADHD. Прагматски дефицит код особа са трауматским озледама мозга и са дуалним дијагнозама. Програми подстицања прагматских способности засновани на доказима.

Практична настава – Студијски истраживачки рад

Процена прагматске компетенције испитаника из одређене нозолошке групе (по избору), обрада, интерпретација и презентација резултата спроведеног истраживања.

Препоручена литература

1. Andrews, R., & Wyver, S. (2005). Autistic tendencies: Are there different pathways for blindness and Autism Spectrum Disorder?. *British Journal of Visual Impairment*, *23* (2), 52-57.
2. Angeleri, R., Bosco, F. M., Gabbatore, I., Bara, B. G., & Sacco, K. (2012). Assessment battery for communication (ABaCo): normative data. *Behavior Research Methods*, *44* (3), 845-861.
3. APA (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders DSM-5*. American Psychiatric Association: Arlington (ISBN 978-0-89042-555-8).
4. Bara, B. G. (2010). *Cognitive pragmatics: The mental processes of communication*. A Bredford Book (ISBN 978-0262014113).
5. Glumbić, N., Brojčin, B. (2012). Factor structure of the Serbian version of the Children's communication checklist – 2. *Research in Developmental Disabilities*. *33* (5), 1352-1359.
6. Glumbić, N., Brojčin, B., Đoković, S. (2009). Unrecognized pragmatic disorders in „typical developing" children. In S. T. Jovičić, M. Sovilj (eds.) *Speech and Language* (pp. 373-390), LAAC IEPSP, Belgrade.
7. Holck, P., Nettelbladt, U., & Sandberg, A. D. (2009). Children with cerebral palsy, spina bifida and pragmatic language impairment: Differences and similarities in pragmatic ability. *Research in Developmental Disabilities*, *30*(5), 942-951.
8. Jeanes, R. C., Nienhuys, T. G., & Rickards, F. W. (2000). The pragmatic skills of profoundly deaf children. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, *5* (3), 237-247.
9. Most, T., Shina-August, E., & Meiliison, S. (2010). Pragmatic abilities of children with hearing loss using cochlear implants or hearing aids compared to hearing children. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, *15* (4), 422-437.
10. Schmid, H. J. (2012). *Cognitive pragmatics*. Mouton De Gruyter. (ISBN 978-3110214208).
11. Staikova, E., Gomes, H., Tartter, V., McCabe, A., & Halperin, J. M. (2013). Pragmatic deficits and social impairment in children with ADHD. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *54*(12), 1275-1283.
12. Бројчин, Б., Глумбић, Н., Банковић, С. (2009). Прагматска компетенција и проблеми у понашању деце са лаком интелектуалном ометеношћу, *Београдска дефектолошка школа*, *15* (2), стр. 77-93.

Број часова активне наставе	Теоријска настава: 3	Практична настава: 10

Методе извођења наставе: Предавања, демонстрације, консултације

Оцена знања (максимални број поена 100)

Колоквијум – 20 поена; семинар – 20 поена; израда прегледног чланка – 10 поена; усмени испит – 50

поена.

Назив предмета: Примена асиситивне технологије у рехабилитацији особа са интелектуалном ометеношћу
Наставник или наставници: Радић-Шестић Н. Марина, Глумбић П. Ненад
Статус предмета: Изборни предмет
Број ЕСПБ: 20
Услов: нема
Циљ предмета Циљ предмета је да се студенти докторских студија упознају са асистивном технологијом која се може користити у рехабилитацији особа са интелектуалном ометеношћу (ИО).
Исход предмета Савладавањем наставног програма студенти су упознати са асистивном технологијом коју могу да користе особе са ИО у образовању, самосталном обављању дневних обавеза и радних задатака.
Садржај предмета *Теоријска настава* Асистивна технологија (дефиниција, циљ, опрема); Планирање и имплементација асистивне технологије; Сервиси за асистивну технологију; Показатељи квалитета за избор асистивне технологије; Разматрање/избор асистивне технологије; Исходи асистивне технологије; Асистивна технологија за особе са ИО; Учење читања уз помоћ рачунарске технологије; Аудио-књиге за ученике са ИО; Усвајање садржаја и генерализација појмова код ученика са ИО уз помоћ компјутерских инструкција; Могућности приступа деце са ИО Интернету; Самостално управљање помоћном технологијом како би ученици са ИО иницирали и обавили дневне задатке; Могућности особа са ИО да користе компјутерски интерфејс; Проблеми особа са ИО да управљају уређајима виртуелног окружења: систематска евалуација; Примена асистивне технологије у акомодацији радног места особа са ИО. *Практична настава – Студијски истраживачки рад* Практична примена садржаја теоријске наставе при конципирању модела примене асистивне технологије.
Препоручена литература 1. Alper, S., & Raharinirina, S. (2006): Assistive Technology for Individuals with Disabilities: A Review and Synthesis of the Literature. Journal of Special Education Technology, 21(2), 47-64. 2. Mechling, L.C. (2007): Assistive technology as a self-management tool for prompting students with intellectual disabilities to initiate and complete daily tasks: a literature review. Education and Training in Developmental Disabilities, 2007, 42(3), 252–269. 3. Wong, A.W.K., Chan, C.C.H., Li-Tsang, C.W.P., & Lam, C.S. (2009): Competence of people with intellectual disabilities on using human–computer interface. Research in Developmental Disabilities 30 (2009) 107–123. 4. Radić Šestić, M., Milanović Dobrota, B., Radovanović, V., Karić, J. (2012). Application of assistive technology in rehabilitation of persons with cognitive disabilities. HealthMED Journal, 6, 11, 3826-3834. 5. Радић Шестић, М., Милановић Доброта, Б. (2012). Примена асистивне технологије у инклузивном образовању особа са интелектуалном ометеношћу и оштећењем слуха. U M. Gligorović i S. Kaljača (Ur.) Когнитивне и адаптивне способности деце са лаком интелектуалном ометеношћу, 195-204. Београд: Универзитет у Београду - Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију ISBN 978-86-6203-027-6

Број часова активне наставе	Теоријска настава: 4	Практична настава: 10

Методе извођења наставе Предавања, вежбе, интерактивна настава, групна дискусија
Оцена знања (максимални број поена 100) Активност у току предавања – 20 поена; семинар – 25 поена; усмени испит – 55 поена.

Назив предмета: Клинички приступ тешкоћама у менталном развоју

Наставник или наставници: Глигоровић Г. Милица

Статус предмета: Изборни предмет

Број ЕСПБ: 20

Услов: нема

Циљ предмета

Упознавање студената са савременим концептима профилисања развоја и поремећаја развоја неуропсихичких функција код особа са тешкоћама у менталном развоју.

Исход предмета

Студент ће овладати јасним концептуалним и методолошким оквирима сагледавања релевантних параметара менталног развоја и њихове интеракције, као и специфичних видова организације неуропсихичких функција код особа са различитим тешкоћама у менталном развоју.

Садржај предмета

Теоријска настава

Неуроразвојни аспекти и поремећаји неуропсихичких функција; Утицај окружења на рани развој детета; Развој, когнитивне и интерперсоналне димензије и поремећаји саморегулације; Мултидимензионални модел процене способности деце са тешкоћама у менталном развоју; Модели клиничког третмана деце са тешкоћама у менталном развоју.

Практична настава – Студијски истраживачки рад

Креирање методолошког оквира научног истраживања, прикупљање, обрада, анализа, интерпретација и презентација резултата у области организације неуропсихичких функција код особа са тешкоћама у менталном развоју.

Препоручена литература

1. McCartney, K., Phillips, D. (2006). *Blackwell Handbook of Early Childhood Development*. Oxford: Blackwell Publishing. (ISBN 13:978-1-4051-2073-9)
2. Baumeister, R. F. (2004). *Handbook of Self-Regulation*. NY: The Guilford Press. (ISBN 1-57230-991-1)
3. Gligorović, M., Buha Đurović, N. (2014). Inhibitory control and adaptive behaviour in children with mild intellectual disability. *Journal of Intellectual Disability Research*, *58*, 3, 233-242. doi: 10.1111/jir.12000
4. Gligorović, M., Buha, N. (2013). Conceptual Abilities of Children with Mild Intellectual Disability: Analysis of Wisconsin Card Sorting Test Performance. *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, *38*, 2, 134-140. doi:10.3109/13668250.2013.772956
5. Gligorović, M., Buha, N. (2013). The influence of family and institutionalized environment on adaptive behaviour of children with mild intellectual disability. *Croatian Journal of Education*, *15*, 4, 899-926.
6. Harrison, J. E., Owen, A. M. (2002). Cognitive Deficits in Brain Disorders. London: Martin Dunitz Ltd. (ISBN 1-85317-921-3
7. Mazzocco, M. M. M., Ross, J. L. (2007). Neurogenetic Developmental Disorders, Variation of Manifestation in Childhood. Cambridge, MA: The MIT Press. (ISBN 978-0-262-13480-4)

Број часова активне наставе	Теоријска настава: 4	Практична настава: 10

Методе извођења наставе

Предавања, интерактивна настава, консултације, демонстрација, мултимедија

Оцена знања (максимални број поена 100)

Активност у току предавања – 10 поена; практична настава – 25 поена; презентација пројекта – 20 поена; усмени испит – 45 поена.